

ГОЛАС РАДЗІМЫ

ВЫДАЕЦЦА З 1955 ГОДА ●

● NO. 3 (3555) ●

● ЧАЦВЕР, 18 СТУДЗЕНЯ, 2018

ШТОТЫДНЁВІК “ГОЛАС РАДЗІМЫ” МОЖНА ЧЫТАЦЬ У ІНТЭРНЭЦЕ: WWW.GOLAS.BY

Ад Скарыны да “Крывіцкіх рун”
У Рызе святкавалі 500-годдзе беларускага кнігадрукавання **Стар 2**

Сардзінія купалася ў музыцы
Стар 3

Рамантычная паззія ў Калядную пару
Перад Калядамі ў латышскім горадзе Ліваны сустракалі беларускага паэта Станіслава Валодзьку **Стар 4**

КАРЫСНЫ ДАСВЕД

Сяброўская шапка эстонцаў

У беларусаў Эстоніі ёсць асаблівая цікавасць да жыцця і творчасці народнага паэта Беларусі Пімена Панчанкі, які нарадзіўся ў Таліне

У Днях беларускай культуры ў Эстоніі актыўна ўдзельнічаў гурт “Дзяўчаты”

Са школьнай праграмы па літаратуры беларусы ведаюць: будучы класік пабачыў свет 23 жніўня 1917-га ў адным з рабочых баракаў горада Рэвеля (цяпер Талін). Тады Эстляндская губерня была ў складзе Расійскай імперыі, як і наша Беларусь, з якой бацькі малага, бедныя сяляне, падліся ў пошуках заробку ў Прыбалтыку. Ды цяжкае было жыццё ў чужым горадзе, таму ў 1920-м салдатка Дар'я Факееўна Панчанка, маці паэта, з дзвюма дзецьмі вярнулася дадому — у Бягомль, да сваёй маці. Якраз там і росгадаваўся, набраўся беларускага духу будучы паэт. Пазней, у 1933-м, сям'я

Панчанкаў пераехала ў Бабруйск — на той час Пімен быў 16-гадовым падлеткам. А што вядома эстонцам пра таленавітага чалавека, ягоную творчасць, пра верш з беларускай школьнай праграмы “Шапка эстонца”? Жывучы ў Эстоніі, мы, супляменнікі паэта, мусім прызнацца: ведаюць тут пра народнага паэта Беларусі, ва ўсіх звестках пра якога “пунктам адліку” жы-

цёвай дарогі пазначаны Талін, вельмі мала. Таму актывісты нашага Цэнтра нацыянальных меншасцяў “Радзіма”, створанага ў Эстоніі, вырашылі выкарыстаць 100-гадовы юбілей майстра, каб пабольш расказаць пра яго. Мы арганізавалі ў краіне Дні беларускай культуры, даўшы ім назву: “Беларускі калейдаскоп”. Каб змяніць жыхароў Эстоніі з творчасцю Пімена

Панчанкі, правалі цягам году шэраг мерапрыемстваў. З такім прыцэлам, дарэчы, у сакавіку 2017-га падпісалі Дагавор аб супрацоўніцтве паміж ЦНМ “Радзіма” і Дзяржаўным музеем гісторыі беларускай літаратуры з Мінска. Калі ж вызначаліся з кірункамі супрацы, то вырашылі адзначыць 100-я ўгодкі класіка ў Эстоніі.

→ **Стар. 4**

ВЕСТКІ

Трэнд пад назваю “бязвіз”

Сярод замежнікаў, якія летась наведалі Беларусь па бязвізавым рэжыме, былі таксама і чытачы “Голасу Радзімы”

Летась у рэдакцыю прыходзілі пісьмы ад супляменнікаў з Літвы, Польшчы, Эстоніі аб паездках у Беларусь. Карэспандэнты пісалі: таму паспрыяла ўвядзенне бязвізавога рэжыму знаходжання для замежнікаў у раёнах Брэстчыны, Гродзенчыны. І сярод удзельнікаў III Фэсту мастацтваў беларусаў свету з Францыі, Італіі, Ізраіля былі й тыя, хто скарыстаўся такой магчымасцю.

Каля 80 тысяч замежнікаў з 65 краін заехалі ў Беларусь па бязвізе — ад пачатку яго дзеяння і да канца 2017-га. Такія лічбы прыводзіць Дзяржапрагранкамтэт. Бязвізавым уездам актыўна карысталіся грамадзяне Германіі, Польшчы, Італіі, былі госці з Панамы, Нікарагуа...

Нагадаем, Указ Прэзідэнта №8 “Аб устанавленні бязвізавога парадку ўезду і выезду замежных грамадзян” дазваляе прабыць у Беларусі без візы да 5 сутак пры ўездзе праз Нацыянальны аэрапорт Мінск. А ў канцы 2017-га падпісаны ўказ аб бязвізе на тэрмін да 10 дзён для замежных наведнікаў Аўгустоўскага канала, Гродна і Гродзенскага раёна, турысцка-рэкрэацыйнай зоны “Брэст”.

МОМАН ШЧЫРАСЦІ

Роду нітачка несканчоная

У халодную пару саграваюць успаміны пра маленства, Бацькаўшчыну і родных людзей

Бяжыць няўмольна час, і год 1968-ы цяпер ужо далёкім здаецца... Паўвека сёлета будзе, як я, Бяляўская Людміла Уладзіміраўна, 1940 года нараджэння, жыву ў Сібіры. У 1968-м пасля заканчэння факультэта журналістыкі Маскоўскага дзяржуніверсітэта мы з сяброўкай-аднакурсніцай па размеркаванні прыехалі ў Новасібірск: я — у Заходне-Сібірскае кніжнае выдавецтва, Тамара — у газету “Молодость Сибири”. Помніцца, зіма ў тым годзе выдалася вельмі суровай, і нам выпала спазнаць яе “сібірскі характар” у поўнай меры. Метро ў Новасібірску яшчэ не было, з транспартам — праблема жалівява. І ў чаканні аўтобуса садзіліся людзі на кукушкі, грючы каленкі-рукі. А ў нас мерзлі нават вочы! І шкадавалі мы сябе. Але кампенсавалі той холад цеплынёй чалавечых стасункаў. На,

гасцей Сібіры, пашкадавалі, прыгрэлі гасцінныя нашы будучыя калегі.

Паступова я ўцягнулася ў працу. Памятаю першыя рукапісы, першых аўтараў. Я, пэўна, моцна іх баялася, і таму была неймаверна суровай і патрабавальнай. Пазней тыя ж аўтары прызнаваліся, што таксама мяне... баяліся і здзіўляліся, чаму гэтая зуміся яшчэ юная рэдактрыса такая строгая і недаступная.

А колькі нам створана было кніг, і вельмі нават надзірных — і з пісьменнікамі, і з навукоўцамі! Вялікім чытацкім попытам карысталася актуальная серыя “Рассказы сибирских учёных”. У вельмі запатрабаванай у свой час серыі “Красный галстук”, створанай выдавецтвам па заяўках бібліятэк, перавадалі мы кнігу беларускага пісьменніка Станіслава Шушкевіча пра юнага беларускага партызана, Героя Савецкага Саюза Марата Казея. Тады ж па запрашэнні аўтара мне ўдалося пабыць у Вязыцы пад Мінскам, на радзіме Янкі

Купалы, дзе адзначаўся юбілей паэта. Выдавалі мы з калегамі калектыўны зборнік “Собеседник”, у якім падымаліся важныя пытанні выхавання моладзі, юнацтва. І Томачка для зборнічка стварыла выдатны нарыс, у якім апела свайго любімага Джына, рыжкага прыгажуну баксёра, і гэта быў сапраўдны гімн чатырохногаму сябру.

А пакуль Джын спазнаваў свет, як пісала тады мая сяброўка, мы з ёй спазнавалі Сібір. Наведалі Томск з яго дзівоўнай драўлянай разьбой, Краснаярск са знакамітымі каменнымі слупамі, Іркуцк з Байкалам, Алтай... Ну дзе ж яшчэ такое пабачыш! А якія былі лыжныя прагулкі ў Горнай Шоры, ды і ў любімай новасібірцамі “Березовой роше”! Пабывалі нават у Туруханску, разам з пісьменніцай групай праплыўшы па Обі, Енісеі, Тунгусцы, іных таёжных рэках. Прабіраліся, помню, сярод неймавернай колькасці лаек, што разлегліся на драўляных туруханскіх ходніках-трапурах, і ўспаміналі з Тамарай нашу студэнц-

Сёстры Валяціна, Тамара і Людміла з роду Бяляўскіх

кую песню пра таварыша Сталіна, які таксама пабыў у свой час у тым краі.

У 1982-м я перайшла працаваць на Новасібірскую студию тэлебачання. Працавала карэспандэнтам у інфармацыйнай праграме “Панорама”, затым — у літаратурна-драматычнай рэдакцыі. Некалькі гадоў стварала і вяла мастацка-публіцыстычную праграму “Дар” — пра людзей творчых професій. Была мастацкім кіраўніком праграмы пра Новасібірскі оперны тэатр “Четыре века оперы”, якая выклікала вялікі грамадскі рэза-

нанс. Затым у маёй творчай біяграфіі з’явілася беларуская тэма. Штогод наведваючы бацькоў у Беларусі, у горадзе Кіраўску, я на старонках райгазеты “Кіравец” пісала пра беларускую дыяспару ў Новасібірску. Чытачам цікава было чытаць пра пасяленні беларусаў у Сібіры і тое, чым і як жывуць іх супляменнікі ўдалечыні ад гістарычнай радзімы, як захоўваюць родную мову і традыцыі. А ў конкурсе, абвешчаным газетай на лепшую публікацыю ў жанры публіцыстыкі, я нават лаўрэатам стала. → **Стар. 3**

Блізкія людзі

Юбілей беларускай суполкі "Ялінка" з Маарду адзначалі супляменнікі з розных гарадоў Эстоніі

Госці вечарыны **Анатоль Сцёпусь, Аляксандр Татаркін і Уладзімір Архіпаў** з сябрамі "Ялінкі"

Сярод сяброў адзначыла сваё 15-годдзе беларуская суполка "Ялінка" з горада Маарду, кіруе якой Алена Калыгіна. 16 снежня ва ўтульнай зале гарадскога Цэнтра волнага часу сабраліся як мясцовыя жыхары, так і шматлікія госці. А павіншаваць юбіляраў прыехалі беларусы-актывісты суполак "Лёс" з Таліна, "Спадкі" з Тарту, "Сябры" з Нарвы, беларуска-эстонскага згуртавання "БЭЗ" з Іхьві. Да таго ж ганаровымі гасцямі на свяце былі Амбуададар Беларусі ў Эстоніі Анатоль Сцёпусь, першы сакратар Амбуадады Аляксандр Татаркін, мэр горада Маарду Уладзімір Архіпаў.

Пачалі з паказу слайд-шоу. Пагеллі

на экране фотаздымкі з яркавымі момантамі 15-гадовай дзейнасці "Ялінкі". Пасля ў вітальным слове беларускі Амбуададар Анатоль Сцёпусь адзначыў важнасць дзейнасці суполкі, яе ролю ў гуртаванні беларускай дыяспары Эстоніі, пашырэнні беларускай культуры. Амбуададар перадаў удзельнікам ансамбля суполкі каштоўны падарунак: беларускія канцэртныя строі. А мэр Маарду Уладзімір Архіпаў адзначыў: беларуская суполка "Ялінка" сёння — адно з самых актыўных этнааб'яднанняў горада. І падарыў юбілярам камп'ютар.

Кульмінацыяй свята стаў вялізны,

больш як на дзве гадзіны, канцэрт: з песнямі, танцамі. Гэта быў прыгожы калейдаскоп выступленняў як мясцовых творчых гуртоў, так і беларускіх з Таліна, Тарту, Нарвы, Іхьві. Шмат апладысмантаў, кветак, падарункаў атрымалі юбіляры. А колькі добрых словаў ды пажаданняў было сказана!

Напрыканцы імпрэзы гасцей запрасілі яшчэ й на "Беларускую вечарыну": там усё спявалі ды танцавалі, частаваліся смачнымі беларускімі стравамі. Ну і мы там, як кажуць, былі, смачна елі ды пілі...

Віктар Байкачоў,
намеснік старшыні
беларускай суполкі "Сябры",
г. Нарва, Эстонія

ПЕРАЕМНАСЦЬ ТРАДЫЦЫЙ

Ад Скарыны да "Крывіцкіх рун"

У Рызе святкавалі 500-годдзе беларускага кнігадрукавання — і прэзентавалі кнігу, прысвечаную беларуска-латышскім культурным узаемасувязям

Цікавыя імпрэзы ладзіць суполка "Сьвітанак" з Рыгі — старэйшае Таварыства беларускай культуры ў Латвіі. Дарэчы, паэт Сяргей Паньзінік склаў і разаслаў сябрам грунтоўны Даведнік-напамінальнік "На румах Дзвіны-Дугавы: Памятныя даты 2018 года", які прысвечаны "Беларускаму культурнаму мацерыку ў Латвіі" (Ёсць файл і ў рэдакцыі нашай газеты — звяртайцеся. — Рэд.). А на пачатку снежня ў Рызе святкавалі 500-годдзе беларускага кнігадрукавання — і прэзентавалі новую кнігу, прысвечаную беларуска-латышскім культурным сувязям.

На імпрэзе былі прадстаўнікі Беларускай Амбуадады ў Латвіі, цікавыя госць з Беларусі: краязнаўца, даследчык культуры, кнігавыдаўца Міхась Казлоўскі. Адзначалася, якую вялікую справу для Бацькаўшчыны, свету зрабіў Францыск Скарына, распачаўшы кнігадрук на роднай яму мове. Думкамі пра верагоднасць сувязі першадрукара з Рыгай падзяліўся мастак Вячка Целеш, цікавы аўтар двух партрэтаў вялікага палачаніна. Віншавалі нашу сяброўку, дырэктарку Беларускай школы ў Рызе Ганну Іванэ з узнагародай: медалём Францыска Скарыны. Віншавалі з днём нараджэння й спадарыню Наталлю Ціхановіч, старэйшую сяброўку

суполкі, доктара навук.

З вялікай цікавасцю ўсе слухалі Міхася Казлоўскага: ён прэзентаваў "Крывіцкія руны" — другі ўжо том выдання з матэрыяламі па гісторыі беларуска-латышскіх культурных узаемасувязяў. Кніга, падрыхтаваная гасцем сумесна з Сяргеем Паньзінікам, выйшла летась. Знаёмліся мы і з кнігай "Пятро Сакол. Валячціна Казлоўская. Выбраныя творы" (2016). На імпрэзе хораша выступалі 5-гадовая Сафіяка Уліманэ і 8-гадовы Мікола Казак, беларускі ансамбль імя Станіслава Клімава "Вытокі".

Яўген Манжас, сябра
Літвійскага таварыства беларускай культуры "Сьвітанак"

Краязнаўца, даследчык культуры Міхась Казлоўскі

ДАБРАЧЫННАСЦЬ

Прафесія ў падарунак

Іван Іваню

У мінскім Інстытуце бізнес-тэхналогій прапаноўваюцца бясплатныя навучальныя курсы для дзяцей-сірот

З прафесіяй, як вядома, лягчэй рухацца па жыцці. Пра тое добра ведаюць спецыялісты з Інстытута бізнес-тэхналогій, які пасляхова працуе ў Мінску: прадастаўляе дадатковыя адукацыйныя паслугі. Цяпер там праводзіцца больш за 300 відаў курсаў, семінараў, трэнінгаў. А ў пару, калі структура беларускай эканомікі змяняецца, інстытут дапамагае людзям атрымаваць новыя веды і ўменні, асвойваць новыя прафесіі, спецыяльнасці.

Гендырэктар інстытута Дзмітры Квятко — шматдзетны бацька: выхоўвае трох дачок. Ён і прапанаваў сумесна з Установай па сацыяльнай адаптацыі дзяцей-сірот "Нікі Дружбы" рэалізаваць каштоўны сацыяльны праект: дапамагчы дзецям-сіротам і дзецям, якія засталіся без апекі бацькоў, прайсці курсы ў розных напрамках на бясплатнай аснове. Як лічаць партнёры, новыя веды спатрэбяцца для сацыяльнай адаптацыі такіх дзяцей, іх пазіўнай інтэграцыі ў грамадства. Пяцёра выпускнікоў з інтэрнатнай установы Мінска, якія праяўляюць цікавасць да навучання, ужо вызначыліся з курсамі ды пачаць вучыцца ў бліжэйшы час.

Грузінскі голас за Коласа

Пра беларускую вечарыну ў Тбілісі, прысвечаную 135-м угодкам Якуба Коласа, надрукавала артыкул газета "Многанацыянальная Грузія"

Кацярына Мядзведская

Пра падрыхтоўку юбілейнай Коласаўскай вечарыны паведамляла ў рэдакцыю намесніца старшыні суполкі "Беларускія сябры" Лідзія Лярская-Шацірышвілі. Пісала тады, што ў Грузіі больш ведаюць пра Янку Купалу: таксама народнага паэта, класіка беларускай літаратуры, аднагодка Коласа. Купала ж часцей адпачываў у курортным горадку Цхалтуба, а з галоўным урачом мясцовага санаторыя Эліко Метэхелі быў звязаны рамантычным сяброўствам, прысвечаны ёй вершы. Летас ў Тбілісі, Цхалтуба праходзілі выставы пра жыццё і творчасць Янкі Купалы, ладзіліся літаратурныя сустрэчы, пад час якіх гучалі вершы і песні на вершы Песняра.

А пра Якуба Коласа ў Грузіі ведаюць значна менш, хоць і ён неаднаразова бываў там, адпачываў на бе-

Якуб Колас і Янка Купала ў Цхалтуба. 1941 год

разе Чорнага мора. Каб усталаваць "творчую раўнавагу", супляменнікі на пачатку снежня ў Доме дружбы ў Тбілісі правялі вечарыну, прысвечаную Якубу Коласу. Шматлікім гасцям, сярод якіх былі беларусы, рускія, грузіны, прадстаўнікі іншых этнааб'яднанняў, расказвалі пра Канстанціна Міхайлавіча Міцкевіча (сапраўднае імя пісьменніка) як пра выдатнага паэта, празаіка, публіцыста, драматурга, навукоўца. Згадвалі цікавыя факты з яго жыцця, і не толькі тыя, што лёгка знайсці

ў інтэрнэце. Лідзія Пятроўна расказала пра сяброўства пісьменніка з яе дзядулем па мацярнянай лініі, настаўнікам матэматыкі Яўгенам Васілевічам Астроўскім. Яны ў адзін і той жа час вучыліся ў Настаўніцкай семінары ў Нясвіжы, пасля неаднаразова сустракаліся, ліставаліся. Якуб Колас падарыў сябру кнігу "На прасторах жыцця", падпісаную яшчэ псеўданімам Тарас Гушча. Мы пісалі ўжо, што Лідзія Пятроўна перадала кнігу з аўтаграфам Якуба Коласа ў Літаратурна-мемарыяльны

музей пісьменніка ў Мінску ("Эстафета сяброўства і талентаў" — ГР, 23.03.2017).

Любімыя вершы Якуба Коласа на імпрэзе на роднай мове чыталі сябры суполкі Павел Кірылаў, Кацярына Білуха, Алена Собалева. У запісе гучалі песні на вершы паэта, якія даслала ў Тбілісі Марыя Міцкевіч, унучка Якуба Коласа.

Пасля імпрэзы Лідзія Лярская-Шацірышвілі напісала артыкул пра творчую вечарыну для газеты "Многанацыянальная Грузія". Уключыла ў яго вялікія вытрымкі з біяграфіі паэта. "Хоццаць, каб і жыхары Грузіі ведалі, дзе і ў якой сямі нарадзіўся Якуб Колас, дзе вучыўся і працаваў, за што патрапіў у астраг, творами якіх пісьменнікаў зачытваўся, — пісала нам Лідзія Пятроўна. — Можна, тым нехта зацікавіцца, возьме ў рукі кнігі вершаў ці апавяданняў Коласа, прачытае паэмы "Сымон-музыка", "Новая зямля" ці нават адолее рамантрылогію "На ростанях".

У працяг мараў-развагаў Лідзіі Лярскай Шацірышвілі дадамо: з маленічкі зярнятак выростаюць вялізныя дрэвы. І не выключана, што нехта з жыхароў Грузіі пасля вечарыны, публікацыі захоча пабываць на радзіме паэта, на све вочы пабачыць, якая яна, Беларусь, апетая ды ўслуханая Песняром яго родная зямля.

ЯК СПРАВЫ, ДЫЯСПАРА?

МОМАНТ ШЧЫРАСЦІ

Роду нітачка несканчоная

(Заканчэнне. Пачатак на стар. 1)

Цікава, дарэчы, адзначыць: сустракаемся мы з аднакурснікамі на факультэце, гаворым пра жыццё, хто і як адбыўся ў прафесіі, а разам з тым выяўляем, што кожны паступова звяртаецца да сваіх родавых каранёў. І робім выснову, што крэўная сувязь гэтак жа важная і непарыўная, як і наша студэнцкае братэрства. Хтосьці з аднакурснікаў-замежнікаў, а вычыліся з намі прадстаўнікі многіх краін, назваў тое братэрства "ніточка несканчэнна", як кажуць паялкі. Вызначэнне, падаецца мне, даволі ёмістае... І вось гэтая нітачка маіх успамінаў вядзе мяне паступова ў цяпер ужо далёкае дзяцінства...

Прайшло ж маё дзяцінства ў невялікім раённым гарадку Кіраўску, што ў Магілёўскай вобласці. Бацькі ўсё жыццё адпрацавалі на мясцовым ільновозводзе. Выгадалі, вывучылі нас, траіх дачок. І раз'ехаліся мы па свеце. Малодшая, Валяніна, апынулася ў Чэхіі, сустрэўшы свайго Мілана ў Ленінградскім дзяржуніверсітэце. Старэйшая, Тамара, жыве ў Мінску. А мяне, сярэдняю, "занесла ў Сібір", як гаварыла наша мама, перакананая, што радкі "меня мое сердце в тревожную даль зовет" — гэта ж амаль пра мяне.

З ранняга дзяцінства і праз усё жыццё праходзяць успаміны пра бацькоўскі гармонік. Першыя ўражаны — калі тата вярнуўся з вайны. Была восень, ён ішоў ад шашы да дома, а мы з сястрой Тоймай, мамай і цёткай Воляй імчаліся яму насустрач. Беглі, мне здавалася, вельмі доўга, хоць ад шашы да дома зусім недалёка. Потым тата падняў мяне на рукі, сказаў: "Вялікая ты ўжо, мая маленькая!".

Так і называў мяне ўвесь час: маленькая. Пакуль не з'явілася малодшая сястра, Валечка. У крыводзе на прыроду, што не дала яму сына, тата доўга і ўпарта, да ўсеагульнай нашай вяселыцы, называў яе Ванечка.

І ў той жа вечар, як тата вярнуўся з фронту, у хаце зайграў гармонік. Мне, пяцігадовай, запомнілася: гучаў ён усю ноч. Пад ягоныя гукі-перапелы, пэўна, і заснула. Сабраліся ў асноўным суседкі і тыя нешматлікія з мужчынаў, што паспеў вярнуцца. Песень тых не памятаю, ды напэўна ж былі яны ваенныя: пра дарогі франтавыя й пра тое,

Супрацоўніцы Новасібінскага цэнтра беларускай культуры — як адна дружная сям'я

што "поміраць нам рановае, есьць у нас еше дома дела". І запомніўся мне тата высокім, худзенькім, асабліва стройным у гімнасцёрцы і галіфэ: такую "уніформу" насіла пераважная большасць пасляваенных мужчынаў.

Яшчэ карцінкі з майго ваеннага і пасляваеннага дзяцінства. "А няхай тое немцу!" — казала наша баба Алена, калі хацела выказаць моцнае абурэнне. І рашучае непрыманне чаго-небудзь. Так што немец той і чорт, як уваабленне ліха, для нас, малалетніх дзяцей, якія выраслі пасля вайны, было адно і тое ж. Між тым у маіх бабы Алены і дзедзі Змітра, як і ва ўсіх, хто перажыў акупацыю, быў свой рахунак "да немца". Вайна забрала ў іх сына, фельчара па прафесіі. Мы, малыя, ведалі дзядзьку Федзю толькі па партрэце ў рамцы, які, колькі памятаю, вісеў на сцяне ў самым светлым пакоі. Гэтак жа не ведалі мы і дзядзьку ў мірных жывіццях. Таксама не вярнуўся з вайны. Імёны іх занесены ў раённую Кнігу Памяці. А дзед у тую вайну ўжо не ваяваў. Давялося ж яму "біць немца" яшчэ ў Першую сусветную. Для нас гэта было жahlіва далёка: ну амаль як вайна 1812 года з Напалеонам! А нам

расказвалі, што пайшоў дзед на тую вайну, калі старэйшаму сыну, майму бацьку, было ўсяго месяц. Там яго паранілі, падлячылі — дык ён ізноў ваяваў. Па маленстве, а потым па

Людміла Бяляўская (злева) з татам, дачкой і мамай

занятасці неяк не знайшлі мы часу распяць пра тое падрабязна, а цяпер ужо і расказаць няма каму.

І яшчэ адна фраза з лексікону бабы з дзедкам запомнілася нам: "А каб вас францы з'елі!". Гаварылася тое ў бок наш, калі мы, унукі, надня дурэлі. Усё лета, з раніцы да вечара, таўкліся мы ў зялёным, утульным двары бабы Алены і дзедзі Змітра. Бо куды ж нам было падзецца, калі бацькі нашы, траіх унучак, працавалі на заводзе ў тры змены. Яшчэ трое — Ліля, Вова і Ліда — былі з Бабруйска: іх бацькі падкідвалі на лета. Развясёлая наша кампанія была прадастаўлена сама сабе, дзед жа з бабаю толькі глядзелі, каб мы не стварылі дзе шкоду. Ну а шкоды нашыя ўсё ж здараліся, і былі яны, як правіла, бяскрыўдныя. Да прыкладу, куст агрэста, што рос за хатай, мы аб'ядалі ўвесь бязлігасна, не даючы

з'яліным ягядкам нават вырасці. Смешна сказаць, але тады ў нашы галовы й думак не заходзіла пра тое, што сапраўдны агрэст — салодкі, буйны, а не тая кісляціна, якую мы, як усені, з асалодай паглыналі "на корані". Або згадаецца, як ліха гопнуліся мы з самаробных арэляў, напаканаўшыся ў падвешанае да бэлькі карыта — проста цудам сабе рэбры не паламалі. Дзед адсябаў раманём тых, хто трапіў пад гарачую руку: каб не панадна было. І тут жа ўслед ляцела васьм гэтае: "А каб вас францы з'елі!".

Францы, фрыцы, немцы... Гэтым пужалі. Мы з Тоймай нарадзіліся перад самай вайной, і немцаў бачылі. Сястра памятае, як хавалі яе паміж мяшкамі з бульбай, калі немцы адлюлівалі дзяцей для адпраўкі ў Германію. Мне ж, якая сядзела на руках у мамы, яна загадвала (потым

расказвала) падціскаць ножкі: зусім маленькіх фрыцы не забіралі. А ў канцы вайны, помніцца, мы, уцякаючы ад бамбёжкі, хаваліся дзесьці ў жыце. А як пачылі мы, што ляжыць мама побач, закрывшы вочы, то праслі яе не спаць, бо нам страшна. Доўга яшчэ наша мама са слязмаў ўспамінала, што вочы яна заплюшчвала — ад страху: каб не бачыць равуць тыя самалёты.

Вайна для таты закончылася ў Германіі. Ён не любіў успамінаць цяжкія ваенныя будні, раненні ды шпіталь, усё больш — кароткія перадышкі, калі ўдавалася ўзяць у рукі гармонік. Франтавік і прывёз яго дадому з вайны. А яшчэ прывёз валькі запас польскіх словаў і выразаў, паколькі, як ён казаў, давалося пастаяць у Польшчы. Вельмі нам падабалася, калі называў ён нас з сяброўкамі найначай як "паненкі", а маму — выключна "пані Марыя": "Ну, паскачыце, паненкі!" — казаў нам і браў гармонік. І мы ж гэтак самазайбуна скакалі!

Пазней пад дзядулеў гармонік пачала скакаць і мая маленькая дачка, адзіная сярод унучкаў "паненка", да таго ж бабуліна цэзка: Маруся, Машачка. І першую сваю песню шасцігадовая Машачка праспявала пад дзядулеў гармонік, праўда, з нейкай недзіцячай сур'ёзнасцю, нават тугой: "На теплоходе музыка играет/ А я одна стою на берегу/ Машу рукой, а сердце замирает/ И ничего поделать не могу...". Вось так і адлігвалі пацукі, доўга цяпер, у далеч вечную і бераг майго дзяцінства, і ўтульны дварык, і мае дарагія бацькі... А трапяткі, кранальныя галосак майго дачушкі захаваўся ў нас на магнітафоннай стужцы.

...Пад татаў гармонік паспеў паскакаць і яго маленькі сібірскі праўнук Вадзім. Нашу хату на той час ужо знеслі, а бацькі мае паспелі пажыць і ў добраўпарадкаванай кватэры новай шматпавярхоўкі. А цяпер асірацеў і той дом, і гармонік. Марыі Дзмітраўны не стала ў 2008-м, калі было ёй 97 гадоў. А муж яе, Уладзімір Дзмітрыевіч Бяляўскі, адшоў да сваіх франтавых таварышаў у 2010-м, у 96. Як бачым, былі нашы бацькі доўгажыварамі, пражылі сумленнае нялёгкае жыццё. І цяпер ужо наш абвясак — дзяцціль, унучка і праўнучка — захоўвае традыцыі нашай працавітай сямі, нашага беларускага роду.

Людміла Бяляўская, Новасібінскі цэнтр беларускай культуры

СТАСУНКІ

Сардзінія купалася ў музыцы

Прыгожы падарунак да праваслаўнага Раства Хрыстова для шматлікай дыяспары постсавецкай прасторы на востраве Сардзінія зрабіў квартэт "Music Kvatro" з Бабруйска

Для жыхароў горада Кальяры, сталіцы італьянскага вострава Сардзінія, канцэрты ад беларускіх артыстаў на праваслаўнае Раство — гэта ўжо традыцыя. Летась у нас выступала салістка Брэсцкай абласной філармоніі Жанна Версо ў суправаджэнні ансамбля "Рапсодыя". А раней сардзінцы сустракалі танцораў заслужанага калектыву Беларусі "Харошкі". Першы ж такі канцэрт на праваслаўнае Рас-

тво, з удзелам беларускіх творчых гуртоў, адбыўся ў 2010-м.

Сёлета ж у кальярскім тэатры "Auditorium Comunale" з праграмай "Феерыя гукаў на Раство" выступіў квартэт "Music Kvatro" з Бабруйска. Удзельніцаў і гасцей свята віталі прадстаўнікі Прэзідыума Аўтаномнага рэгіёна Сардзінія і Мэрыі горада Кальяры, а таксама Пастаўнага царквы Маскоўскага Патрыярхата і Каталіцкай царквы. Пад час канцэрта гучалі творы ў розных стылях і жанрах: славянская народная музыка, класіка ў сучаснай апрацоўцы, эстрадна-джазавыя кампазіцыі.

У складзе квартэту — салістка Вольга Аўсейка, вакаліст і скрыпач

Сяргей Мітчанкаў, кантрабасіст Валеры Наркевіч, піяніст і ўдарнік Яўген Грышын. Творчы шлях гурта пачаўся ў 2010 годзе: тады музыкі аб'ядналіся ў калектыв "Каніфоль-джаз", які не раз удзельнічаў у Міжнародным джазавым фестывалі-конкурсе "JAZZfontanas" у літоўскім Панявежысе. З прыходам у квартэт таленавітай вакалісткі Вольгі Аўсейкі рэпертуар пашырыўся. Да джазавай музыкі даліся сучасныя папулярныя кампазіцыі, апрацоўкі народных мелодый розных краін: беларускія, рускія, яўрэйскія.

Беларускія артысты прадставілі сваю канцэртную праграму і ў Кальяры, і ў Сасары, другім па

Квартэт "Music Kvatro" з Бабруйска

колькасці насельніцтва горадзе на востраве, а таксама ў Іглезіасе: ён стаў летась у кастрычніку горадам-пабрацімам Бабруйска. Святочныя імпрэзы праходзілі пад апекай Ганаровага консульства Беларусі ў

Кальяры, пры падтрымцы Фонду Сардзініі, гарвыканкама Бабруйска.

Джузэпэ Карбоні, Ганаровы консул Беларусі ў г. Кальяры — рэгіён Сардзінія, Італія

КАРЫСНЫ ДОСВЕД

Сяброўская шапка эстонцаў

(Заканчэнне. Пачатак на стар. 1)

Увесну ж мы аб'явілі Міжнародны конкурс дзіцячага малюнка "Вершы Пімена Панчанкі ў фарбах". Спачатку дзеці, падлеткі з розных краін чыталі вершы, знаёміліся з творчасцю паэта ў перакладах (а беларусы — і ў арыгінале), а потым у малюнках выказвалі свае думкі, уражанні. Мы, вядома ж, ладзілі такія чытанні, абмеркаванні, дадаткова расказвалі пра творцу, нашу Бацькаўшчыну. І пашыралі рознымі шляхамі геаграфію конкурсу, інфармацыю пра яго. Урэшце ж на конкурс, які праводзіўся па трох катэгорыях (5-8, 9-12 і 13-16 гадоў), паступіла 56 работ дзяцей розных узростаў з шасці краін: гэта Эстонія, Расія, Беларусь, Італія, Іспанія ды Латвія. Творы выкананы ў розных колеравай гаме і тэхніках.

Падводзілі мы вынікі, узнгароджвалі ўдзельнікаў і пераможцаў конкурсу 15 верасня ў святочна-ўрачыстай абстаноўцы ў Таліне, у Цэнтры культуры Нымме: на музычна-паэтычнай вечарыне, прысвечанай 100-годдзю Пімена Панчанкі. Тады ж праходзілі Дні беларускай культуры ў Эстоніі, на якія мы запрасілі гасцей з Беларусі ды Латвіі. З Мінска, з Юлія Бажок) і ансамбль "Граніцы" Беларускага дзяржаўнага музея гісторыі беларускай літаратуры прыехалі ягоны дырэктар Дзмітры Яцкевіч і загадчыца навукова-экспазіцыйнага аддзела Вольга Гулева. Яны прывезлі з сабой перасоўную выставу "Пімен Панчанка. Кніга вандраванняў і любові...".

Прысутных вітаў Амбулсатар Беларусі ў Эстоніі Анатоль Сцёпунь, по-

тым сябры з Бацькаўшчыны адкрылі, прэзентавалі прывезеную імі выставу. А яшчэ была ў нас разгорнута і выстава дзіцячых малюнкаў "Вершы Пімена Панчанкі ў фарбах". Прызнаюся: мне, як арганізатару конкурсу, вельмі было прыемна яе адкрываць. Да таго ж нам удалося выпусціць да юбілею класіка зборнік "Вершы Пімена Панчанкі ў фарбах": у яго ўвайшлі працы ўсіх удзельнікаў выставы. Выдадзена кніга эстонскай суполкай "Радзіма" пры падтрымцы Міністэрства культуры Эстоніі, Фонду інтэграцыі ды міграцыі "Нашыя людзі", праграмы "Tallinna Kodurahuprogramm". Пераможцы ў трох намінацыях, а таксама члены журы конкурсу былі ўшанаваны ганаровымі граматамі Амбулсатара Беларусі ў Эстоніі. Потым арганізатары конкурсу з ЦНК "Радзіма" ўручылі падзячныя лісты, сувеніры і ўсім удзельнікам конкурсу, выкладчыкам кіраўнікам. У дар нашай беларускай нядзельнай школы "Буслікі", якая дзейнічае пры таварыстве "Радзіма" ў Таліне, Амбулсатара Беларусі перадала дзіцячыя кнігі на беларускай мове.

У музычнай частцы вечарыны выступілі госці з Беларусі: то былі фальклорны гурт "Чарот" (кіраўніца Юлія Бажок) і ансамбль "Граніцы" Беларускага дзяржаўнага музея гісторыі беларускай літаратуры і мастацтваў (мастацкі кіраўнік прафесар Уладзімір Зяневіч). Выступалі таксама супляменнікі з латвійскага Даўгаўпілса: трыя Беларускага культурна-асветніцкага таварыства "Уздым". Навучэнцы нашай школы "Буслікі" чыталі вершы юбіляра.

Ніна Пээрна — ініцыятар і арганізатар конкурсу малюнкаў

Знакавай падзеяй было і прычытанне знакамітага верша Пімена Панчанкі "Шапка эстонца" ў перакладзе на эстонскую мову, зробленым салістай ансамбля "Дзючаты". А потым госці з удзельнікамі вечарыны дэгуставалі стравы нацыянальнай беларускай кухні.

Наступным днём, 16 верасня, прадоўжылі Дні беларускай культуры "Беларускі калейдаскоп": сяброў Беларускай сабраў святочны канцэрт у Цэнтры рускай культуры Таліна. Былі на яго запрошаны і талінцы, і госці сталіцы. Там жа размясцілася выстава Дзяржаўнага музея гісторыі беларускай літаратуры "Пімен Панчанка — 100". Сярод гасцей былі супрацоўнікі

беларускай дыпмсіі, члены іх сем'яў, прадстаўнікі беларускіх суполак Эстоніі з гарадоў Іыхві, Пярну, Маарду, а таксама эстонскіх СМІ.

Так прайшлі ў нас Дні беларускай культуры, а юбілейныя імпрэзы прадоўжыліся, калі выстава "Пімен Панчанка. Кніга вандраванняў і любові..." адрправілася ў вандроўку па школах Эстоніі. За два месяцы пабывала ў чатырох школах. Выставай зацікавілася і Цэнтральная бібліятэка Таліна. Там 1 снежня мы яе адкрывалі, прэзентавалі ў бібліятэцы замежнай літаратуры (арганізатар — ЦНК "Радзіма"), былі прадстаўнікі Амбулсатара Беларусі ў Эстоніі з сем'ямі, Беларускага радыё

"Бацькаўшчына" канала Радыё 4 у Эстоніі, тэлебачання. На гэты раз ужо я праводзіла экскурсы па творчасці паэта. І аповед пра кожна з яго жыццёвых этапаў суправаджаўся чытаннем вершаў, і песні на вершы Пімена Панчанкі гучалі — стараўся ансамбль "Дзючаты" Беларускага цэнтры вучобы і развіцця EVA-Studiorum. А вершы чыталі вучні нашай школы "Буслікі", навучэнцы эстонскіх школ і выкладчыкі. Вельмі цікава, дарэчы, прагучаў верш "Кони" з вуснаў настаўніцы Вольгі Таліс, якая ўпершыню ў жыцці паспрабавала гаварыць па-беларуску. Мы падарылі бібліятэцы зборнік "Вершы Пімена Панчанкі ў фарбах". Выстава працавала ў бібліятэцы да Новага года.

Нам не раз даводзілася чуць у юбілейны год: малайца, беларусы! Эстонцам падабаецца, што 100-я ўгодкі беларускай Пімена Панчанкі, адзначаюцца і ў Эстоніі, у Таліне, дзе ён нарадзіўся. І цяпер, мяркую, радкі і "Шапкі эстонца", хрстаматыйнага верша, па-ранейшаму спрыяюць культурнай супрацы паміж нашымі народамі. Перачытайце, дарэчы, калі хто забыўся. Верш і сёння — актуальны, ён пра сяброўства і ўзаемадапамогу паміж людзьмі розных нацыянальнасцяў. Пачынаецца радкамі: "Ні шторму, ні буры тады не было/ Калі нарадзіўся я ў Таліне/ Звычайнае сонца звычайны ўзшыло/ Пасля гадзіны святальнай... А заканчваецца: "Я славіў каханне, паходы, бай/ Гарачае роднае сонца/ Хай будзе ж праслаўлена вершам мамі/ І прастая шапка эстонца". Мы ж цяпер можам смела дадаць, што тая "простая шапка" была і шапкаю міласэрнасці, спагадлівасці, сяброўства.

Ніна Пээрна, старшыня Беларускага цэнтры вучобы і развіцця EVA-Studiorum, Эстонія

СУСТРЭЧЫ

Рамантычная паэзія ў Калядную пару

Перад Калядамі ў латышскім горадзе Ліваны сустракалі беларускага паэта Станіслава Валодзьку

Каляды, як і перакалядная пара — гэта, як вядома, час рамантычна-паэтычны. Вось і вырашылі мы запрасіць у госці паэта, творца якога даўно любім: Станіслава Валодзьку. Акрамя нас, госця з Даўгаўпілса, як і прыхільнікаў ягонай творчасці, у Ліванскім культурным цэнтры сустракалі пах яловых галінак, водары ад запаленых свечак... Карацей, усё настройвала на паэтычны лад.

Станіслаў напісаў намала вершаў, прычым шэраг іх пакладзены на музыку. Песні тыя выконваюць беларускія

Станіслаў Валодзька гасцюе ў Ліванах

гурты Латвіі, Літвы, Эстоніі, гучаць яны і ў Беларусі. А яшчэ паэт пераставае латышскія народныя і аўтарскія песні на беларускую мову. А "песенна-паэтычны дыялог" надзвычай важны для пашырэння духу паразумнення, сяброўства паміж латышамі і беларусамі, паміж краінамі-суседкамі Латвіяй і Беларуссю.

рыфмаваць — гэта ж толькі адзін са складніках паэтычнага таленту. А ў аснове яго звычайна ёсць вялікая праца душы творцы, яе здольнасць чуйна ўспрымаць як павеі часу, так і шэпты Прыроды, Сусвету, гарманізаваць і ў словах перадаваць свае перажыванні. Пры тым паэту важна ўмець знаходзіць незацёртыя словы, вобразы, свежыя спалучэнні гукаў... Звычайна такія душэўныя адметнасці робяць паэту чулівым, вельмі ўспрымальным — і ранімым. Але ж дзякуючы сваёй творчасці ў паэту ёсць магчымасць самарэалізавацца, знайсці сяброў, душы якіх з паэтай — у сугучы. І, творчы гармонію ў словах, гарманізаваць духоўную прастору, знаходзіць "свой голас" у грамадскім хоры.

Чытанне вершаў чарвалаваўся з песнямі на словы Станіслава Валодзькі. Выконваў іх падгітары Яўген Пашкевіч ("В твой день рождения") і "Прызнаніе". А мясцовы ансамбль "Узоры" (мастацкая кіраўніца Яніна Юзэфовіч) спяваў "Касцёр для дваіх"

і перакладзеную госцем на беларускую мову вядомай Калядную песню "Ціхая ноч". Сустрэча праходзіла ў цёпых, па-сямейнаму сардэчных варунках, з абменам думкамі, уражаннямі, меркаваннямі, а таксама пажаданнямі.

Тая паэтычна-рамантычная сустрэча, на мой погляд, вельмі важная для паўнацэннага жыцця ў беларускіх асяродках замежжа. Ну не заўсёды ж патрэбны вялікія зборы людзей, як на фестыві Купалле: беларускай душы даспадобы і ў цяжкай камернасці вясковага вясчора, Калядных вечароў з іх патэмнасцю. І мы вельмі рады, што дзякуючы Станіславу Валодзьку змаглі "сагрэцца душамі": такім паэтам-беларусам гунарымся мы, ім ганарыцца можа і ўся Беларусь. Праз газету выказваем яму вялікую ўдзячнасць, жадаем моцнага здароўя, далейшага імкнення ды энергіі тварыць дабро, ствараць новыя чудаўныя вершы!

Лідзя Зноўна, старшыня Славянскага таварыства "Узоры", г. Ліваны, Латвія

Заснавальнік:

Установа Адміністрацыі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь "Радзiмiя" газеты "Совeтская Беларусь". Вул. Б. Хмяльнiцкага, 10а, 220013, Мiнск

Рэдактар

Вiктар Мiхайлавіч Харкoў Адрас рэдакцыі: Вул. Б. Хмяльнiцкага, 10а, 220013, Мiнск

Рэгістрацыйнае пасведчэнне № 61.

Выдадзена 25 сакавіка 2008 г. Міністэрствам iнфармацыі Рэспублікі Беларусь. Бoрo на рэкламе: Тэл. +375 17 287 16 91

Тэлефон рэдакцыі:

+375 17 287 15 32; факс: +375 17 287 15 26 E-mail: golos_radzimy@tut.by

Аб'ём выдання: 1 друк. арк.

Тыраж: 1940. Заказ: 69 Газета надрукавана на Рэспубліканскім унітарным прадпрыемстве "Выдавецтва "Беларускі Дом друку". ЛП №02330/106 ад 30.04.2004. Праспект Незалежнасці, 79, 220013, Мiнск

Час падпісання ў друк: 20.10

Выходзіць 1 раз на тыдзень

Пазіцыі рэдакцыі і аўтары, матэрыялы якіх

друкуюцца на старонках "Голасу Радзімы", могуць не супадаць. © "Голас Радзімы", 2018